

Биљана Ж. Мирчић*

Алфа БК универзитет, Београд

УПОТРЕБА АУТЕНТИЧНИХ МАТЕРИЈАЛА У НАСТАВИ СТРАНИХ ЈЕЗИКА

Апстракт: Комуникативни приступ, који се развио седамдесетих година прошлог века, а и дан данас је у основи наставе страних језика, даје велики значај примени аутентичних материјала. Овај рад има за циљ да укаже на значај њихове употребе на развој комуникативне, али и интеркултурне компетенције ученика. Аутентични материјали могу се поделити по више различитих критеријума; у овом раду ће бити речи о подели аутентичних материјала по форми у којој се јављају. Такође, иако многа истраживања истичу бројне предности употребе аутентичних материјала у настави, има и оних која указују на недостатке, те је и то једна од тема којом ћемо се бавити. За разлику од наставног материјала, аутентични материјал није унапред намењен за употребу у учионици, па је припрема за рад са оваквим материјалом комплексна и предавач мора водити рачуна о више различитих фактора. Стога се овај рад бави и елементима на које треба обратити пажњу приликом одабира и дидактизације аутентичних материјала.

Keywords: мотивација, комуникативна компетенција, друштвена и културна реалност, одабир и дидактизација

*biljana.mircic@alfa.edu.rs

Увод

Седамдестих година прошлог века развио се и проширио комуникативни приступ у настави страних језика, што представља значајну промену у овој области. Наиме, дотадашње методе имале су за циљ да код ученика развију лингвистичку компетенцију, то јест да их науче граматичким правилима, док комуникативни приступ тежи да развије комуникативну компетенцију, односно да студенте научи да страни језик користе у реалним, аутентичним животним ситуацијама, да их обучи да учествују у комуникацији изван учионице, да их научи језику који није упрошћен или прочишћен у наставне сврхе.

Управо из тих разлога комуникативни приступ велику важност даје употреби аутентичних материјала у настави. Термин аутентични материјал у методику наставе увео је британски лингвиста Дејвид Вилкинс (David Wilkins, 1976) дефинишући га као материјал намењен изворним говорницима. Како наводи Паола Беготи (Paola Begotti, 2006: 15) аутентични материјал може се разврстати према више различитих критеријума, а у зависности од форме у којој се јавља, може се поделити на:

- штампани материјал
- аудио материјал
- видео материјал
- мултимедијални материјал.

У штампани аутентични материјал спадају књиге писане на језику који се учи, чланци из новина и часописа, стрипови, рекламни материјал, рецепти, декларације разних производа, упутства за употребу и тако даље. Овај материјал се често користи у настави будући да је лако доступан и може се фотокопирати.

Аудио материјал заправо су радио емисије, песме отпеване на језику који се учи, звучне поруке и слично. Наше искуство потврђује да је рад са аудио материјалом за ученике интересантан и користан. У прилици су да чују језик који уче од изворних говорника и тако провере и побољшају разумевање одслушаног као и сопствени изговор.

Видео материјал обухвата најразличитије телевизијске и видео садржаје: серије, филмове, емисије информативног карактера, забавне емисије и друго. Уколико је пажљиво одабран, видео материјал снажно подстиче мотивацију студената, а уз то обилује како лингвистичким тако и паралингвистичким и екстралингвистичким информацијама, што ученицима пружа могућност да се упознају са начином живота и културом народа чији језик уче.

Мултимедијални материјал обухвата све оно што можемо наћи на интернету, дакле различите сајтове који нуде како текстове тако и аудио или видео снимке. Овај материјал може се користити у учионици, али велика предност интернета је што ученицима даје могућност да аутентични материјал користе у реалној ситуацији, тако што ће учествовати у расправама на форумима или ући у конверзацију са изворним говорницима на некој од друштвених мрежа.

ПРЕДНОСТИ И МАНЕ УПОТРЕБЕ АУТЕНТИЧНИХ МАТЕРИЈАЛА У НАСТАВИ СТРАНИХ ЈЕЗИКА

Употреба аутентичних материјала у настави страних језика без сумње је вишеструко корисна. Најпре ћемо поменути значајан утицај који она има на мотивацију студената. Беготи (Begotti, 2007: 3) наводи да ученици са великим ентузијазмом приступају раду са аутентичним материјалима, нарочито ако се при одабиру водило рачуна о њиховим потребама и интересовањима. Вишегодишње искуство ауторке овог текста у настави италијанског као страног језика показало је да ученици неретко и сами предлажу рад са аутентичним материјалима, било да желе да науче речи омиљене песме, или да сазнају нешто више о популарним познатим личностима, да погледају филм који им је неко препоручио или да прочитају чланак из часописа који обрађују њима интересантне теме. Поред тога, аутентични материјал доводи ученике у контакт са стварним језиком, онаквим какав је у употреби међу изворним говорницима, и заправо представља „мост између употребе језика у учионици и реалних језичких ситуација“¹ (Harrich, 2010: 79). Аутентични материјал у свим својим облицима, заправо у учионицу уноси језик којим би ученици били окружени приликом боравка у земљи у којој се говори језик који уче, како га назива Беготи (Begotti, 2007: 2) *прави* страни језик са свим аспектима који га одликују: брзина говора, интонација, изговор, различити регистри и социолингвистички варијетети. Зато употреба аутентичних материјала у настави представља добру припрему за реалне комуникативне ситуације.

Поред језичких, аутентични материјал обилује и другим информацијама битним за разумевање начина живота и културе народа чији језик се учи. Како наводи Беготи, говорећи о настави италијанског као страног језика аутентични материјал

¹ “ponte tra l’uso della lingua in classe e le situazioni linguistiche reali” (Harrich, 2010: 79).

илуструје различите моделе усменог и писаног језика и различите социолингвистичке варијације у зависности од употребљеног средства комуникације, регистра, друштвене класе и порекла саговорника. Кад је реч о сликовном или видео материјалу, он садржи и низ екстралингвистичких компоненти битних како за разумевање, тако и за упознавање са разноликим италијанским културним моделом.² (Begotti, 2007: 3-4)

Многи критичари, међутим, указују и на недостатке употребе аутентичних материјала, па се тако најпре поставља питање да ли се може сматрати аутентичним материјал измештен из оригиналног контекста. Осим тога, употреба аутентичних материјала може бити фрустрирајућа јер захтева језичка знања и предзнања из области културе којима ученици нису овладали (Harrich, 2010: 321). Стога је при одабиру и дидактизацији аутентичног материјала веома важно водити рачуна о различитим критеријумима.

ОДАБИР АУТЕНТИЧНОГ МАТЕРИЈАЛА

Приликом одабира и дидактизације аутентичног материјала треба водити рачуна пре свега о циљној групи за коју се бира материјал, и о томе шта желимо да постигнемо дидактизацијом и употребом материјала у настави. Ово су неки од елемената на које треба обратити пажњу:

1. Које је материјал намењен

Најпре треба да имамо у виду узраст ученика и њихова интересовања, па тако ученицима у основношколском узрасту можемо понудити поезију за децу, цртане филмове, стрипове, чланке из часописа за тинејџере и слично, док за одрасле ученике можемо изабрати новинске чланке који се баве актуелном друштвеном и политичком ситуацијом, чланке из стручних часописа или емисије које обрађују тематику из области којом се они баве, филмове, рецепте, рекламни материјал и друго.

²“ illustra diversi modelli di lingua orale e scritta e diverse variazioni sociolinguistiche secondo il mezzo utilizzato, il registro, la classe sociale e la provenienza geografica degli interlocutori. Esso mostra, nel caso di immagini e video, anche una serie di componenti extralinguistiche importanti sia per la comprensione, sia per la conoscenza del variegato modello culturale italiano.” (Begotti, 2007: 3,4)

2. Ниво знања језика

Веома је важно водити рачуна и о нивоу знања језика ученика. Наиме, како наводи Серађото

материјал може бити прикладан на нивоу садржаја..., али се мора узети у обзир и ниво језичког знања ученика којима је намењен: колико добро већ знају језик, да ли је материјал превише компликован, да ли има превише нових језичких структура или функција, или је пак превише једноставан па стога не би могао да има велики учинак на нивоу језичког знања.³ (Serragiotto, 2004: 73)

Дакле, ако ученицима понудимо аутентични материјал који је за њих тешко разумљив, било да садржи граматичке облике које они још нису усвојили или превише нових речи, то може да им пољуља самопоуздање и да их демотивише.

3. Предзнања ученика

По Серађоту (Serragiotto, 2004: 73), требало би јасно установити које су то елементе присутне у аутентичном материјалу ученици већ савладали, било да се ради о садржају, нивоу језика или речнику.

4. Наставни циљеви

Након што смо утврдили шта је то што би ученици већ требало да знају, потребно је да прецизно дефинишемо који су то нови елементи, било да се ради о језику или култури, које желимо да представимо и на чијем усвајању желимо да радимо.

5. Језичке вештине

Приликом одабира материјала, како наводи Серађото (Serragiotto, 2004: 73), треба имати у виду и језичке вештине, основне и интегрисане, чијем развоју

³ “Il materiale può essere adatto al livello di contenuti,..., ma si deve considerare anche il livello linguistico dei destinatari: quanta lingua sanno già, è troppo difficile, ci sono troppe strutture o funzioni linguistiche nuove oppure potrebbe essere troppo semplice e quindi avrebbe poca efficacia a livello linguistico.” (Serragiotto, 2004:73)

желимо да посветимо посебну пажњу, водећи рачуна да се углавном најпре развијају оне рецептивне, па тек онда оне продуктивне, и прво говор, а затим писање.

ФАЗЕ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ

Серађото (Serragiotto, 2004: 74) и Беготи (Begotti, 2006: 21) пишу о фазама наставне јединице о којима треба водити рачуна приликом дидактизације аутентичног материјала и то о фази мотивације, глобалног разумевања, анализе и синтезе и провере.

Уводна фаза је фаза мотивације. Наиме, пре него што ученицима представимо материјал, треба да их наведемо да изнесу сопствене претпоставке о тексту или снимку на коме намеравамо да радимо. Можемо им, на пример, само рећи наслов новинског чланка или филма или показати илустрације или фотографије које прате текст, а можемо почети и тако што ћемо им понудити само кључне речи. Искуство нам говори да су, уколико је аутентични материјал пажљиво одабран, у овој фази ученици веома активни, будући да говоре о њима блиским и интересантним темама.

Затим ученицима представљамо материјал и они треба да се сконцентришу и покушају да разумеју оно што читају, слушају или гледају, те да провере тачност сопствених претпоставки. У овој фази, фази глобалног разумевања, од ученика нећемо тражити да дају потпуне одговоре на језику који уче, већ ћемо им понудити вежбања типа тачно/погрешно, вишеструки избор или задатке допуњавања. Међутим, након вишегодишњег рада у настави, закључили смо да је ученицима потребно време да науче да глобално разумеју материјал који им је понуђен, то јест да им непознате речи и структуре не одвуку пажњу са поруке текста или снимка. Када успеју да фокус са непознатог пребаце на оно што им је познато, ова фаза ученицима доноси задовољство због, у највећем броју случајева, успешно решених задатака, упркос томе што се ради о материјалу са којим се по први пут срећу.

Следи фаза анализе током које се ради на уочавању и усвајању нових елемената, било да је реч о граматичким правилима, вокабулару или информацијама које се тичу културног модела. Ученицима се може предложити да подвуку оно што им је непознато: изразе, нове граматичке облике, или непознате речи. Такође, може им се понудити и вежба повезивања нових речи или израза са њиховим значењем или познатим синонимима. Како наводи Серађото (Serragiotto, 2004: 75), на тај начин, ученици ће размишљати о функцијама, граматичким структурама и вокабулару, кроз методу вођене индукције, то јест

откриваће правила кроз дискусије и примере који ће им помоћи да формулишу претпоставке заједно са наставником.

Ту је затим фаза синтезе у којој ученици треба да утврде и практично примене оно што су у претходним фазама усвојили. Акцент је дакле на продуктивним језичким вештинама: говору и писању.

И на крају долазимо до фазе провере, када наставник треба да утврди да ли су ученици усвојили нове садржаје, то јест да ли знају да користе оно што су научили. Беготи (Begotti, 2006: 21) истиче да је веома важно да приликом провере циљеви активности које нудимо ученицима буду у складу са циљевима наставне јединице.

ЗАКЉУЧАК

Многа истраживања истичу бројне предности употребе аутентичних материјала у настави страних језика. Па ипак, аутентичног материјала нема много у уџбеницима, и када га има, постоји вероватноћа да је застарео или да није у складу са интересовањима ученика. Наставници, међутим, имају могућност да ученицима понуде материјал који обрађује актуелне теме, као и да кроз разговор са ученицима сазнају шта је то што њих занима, па могу да им пруже прилику да се сретну са језичком, друштвеном и културном реалношћу земље чији језик уче и тако им помогну да се што боље припреме за реалне комуникативне ситуације. Приметили смо такође да се у настави повремено прибегава употреби аутентичног материјала, пре свега аудио или видео снимака, како би се испунило време на часу. Оваква употреба такође може бити корисна за ученике, јер их може заинтересовати да даље истражују, да, уколико им се на пример допадне инсерт из неког филма, пожеље да погледају читав филм, или да након што чују једну песму популарног певача, потраже и друге. Сматрамо, међутим, да је важно да аутентични материјал буде с пажњом дидактизован како бисмо ученицима омогућили да се упознају са свим информацијама које он нуди.

ЛИТЕРАТУРА

Begotti, P. (2006). *Didattizzazione di materiali autentici e analisi dei manuali di italiano per stranieri*. FILIM – Formazione degli Insegnanti di Lingua Italiana nel Mondo. Доступно преко: https://www.itals.it/sites/default/files/Filim_didattizzazione_analisi_teoria.pdf

Begotti, P. (2007). *Insegnare l'italiano a stranieri: dalla didattizzazione di materiale autentico all'analisi dei manuali in commercio*. FILIM – Formazione degli Insegnanti di Lingua Italiana nel Mondo. Доступно преко: https://www.itals.it/sites/default/files/Filim_didattizzazione_analisi_teoria.pdf

Harrich, K. (2010). *Il notiziario ovvero l'importanza dell'uso di materiali autentici nell'insegnamento – apprendimento linguistico*. ILD Italiano Lingua Due 2, Università degli studi di Milano. Доступно преко: <https://riviste.unimi.it/index.php/promoitals/article/view/835/1079>

Serragiotto, G. (2004). *CEDILS Certificazione in didattica dell'italiano a stranieri*. Roma: Bonacci editore

BILJANA Ž. MIRČIĆ

USE OF AUTHENTIC MATERIALS IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING

Summary: Developed in the 1970s, the communicative approach that still represents the basis of foreign language teaching attaches great importance to the use of authentic materials. This paper points out the importance of their use in teaching for the development of communicative as well as intercultural competences of students. Authentic materials can be divided based on several different criteria. According to the form in which they appear, there are printed, audio, video and multimedia authentic materials. At the same time, although various researches highlight the many benefits of using authentic materials in teaching, there are those which point out their drawbacks. The use of authentic materials, if carefully selected, can have a very positive impact on student motivation, and it is also very important that it familiarizes them with the culture and lifestyle of the people whose language they learn and thus prepares them to use it in context. On the other hand, if the choice of an authentic material does not take into account the interests and level of knowledge of students, it can have a negative effect on their self-esteem and motivation. Unlike teaching material, authentic material is not pre-designed to be used in the classroom, so the preparation for working with this material is complex and the teacher has to take several different factors into account. Therefore, we also deal with the elements that should be addressed during the selection and didactization of authentic materials in order to make the most of their potential.

Keywords: motivation, communicative competence, social and cultural reality, selection and didactization.

Датум пријема: 8.10.2018.

Датум исправки: 14.11.2018

Датум одобрења: 16.11.2018.